

Az eltűnt történelem nyomában

Weiler Péter Önarckép Trianonnal című sorozata

*Csak azért beszélünk annyit az emlékezetről, mert már nincs.
Pierre Nora: Emlékezet és történelem között*

Az emberi emlékezet nem lineáris. A kapcsolatok nem kronológián és a lineáris ok-okozati rendszeren alapulnak, hanem asszociációkon és sajátos attitűdökön, azaz a tárgyakhoz és eseményekhez kapcsolódó érzelmi töltöttségen. Feltéve, de meg nem engedve, hogy ez a természete szerint dinamikus és folyamatosan változó jelenség nemcsak az egyéni, hanem a társadalmi emlékezetre is vonatkoztatható, felmerül a kérdés: hogyan lehet láthatóvá, azaz nyilvánvalóvá tenni a nem racionális összetevőt?

Az egyik megoldás az emlékező, azaz a szubjektum beemelése a folyamatba, annak a nyilvánvalóvá tétele, hogy nincs olyan történet, amelynek ne lenne egy mesélője. Ezt a módszert választotta Weiler Péter, akinek a képei olyanok, mintha maga a magyar társadalom próbálna visszaemlékezni a 20. század második felére. Ebben az értelemben ars poetikusnak is tekinthető az *Aczél és Kádár a gyerekszobámban beszélik meg az ország ügyeit* című kép. A helyszín szürreális, de nem véletlenszerű; a diktatúra sajátosságát leplezi le a kapcsolat, ahogy egy képbe sűríti, hogyan lesznek a legfelső körök döntései azonnal hatással az élet legintimebb területeire.

52

A megbeszélés azonban még egy szempontból fontos. Nem egy meghatározott megbeszélésről van szó, konkrét hellyel és időponttal, hanem általában a megbeszélésről, a rendszer mindennapi működéséről. Ennek a koncepciónak megfelelően nem látunk a képeken nagy és sorsfordító eseményeket, heroikus küzdelmeket. A történelmi fordulópontok is csak utalásokból épülnek fel. Ilyen például a *Kádár reggelije Moszkvában a Népszabadság első számával* (1956. 11. 02–03.), ahol nyilvánvaló, hogy nem maga a jelenet, hanem az általa keltett teljes történelmi gondolattársítás az, ami valódi hatást vált ki a szemlélőben.

Vannak olyan képek, amelyek az asszociáció mellett a freudi elszólás dinamikájára építenek. Az elszólás egy véletlennek tűnő, de szándékolt részlet, amely képes egy pillanat alatt felfedni és más megvilágításba helyezni az eseményeket. Szövegszerűen jelenik meg ez a technika egyes művek címében, mint a *Kossuth Rádió Szolnok, ööö Budapest* (1956. 11. 04.), illetve a *Kádár újra Budapesten, rossz cím: Szabadság tér* (1956. 11. 07.), de megtalálható a vizuális megfelelője is. A képi elszólás a részlet hatalma: *Turbulencia Moszkva felé* (1956. 11. 01.) című kép háttérében ott az az eldőlt gépfegyveres katona, aki jelenlétével a kép teljes jelentését megváltoztatja. A légörvény így szimbolikus jelentőségű lesz, valami olyan mozgás kifejezője, ami az egész társadalmat bilenti ki a helyéről, a legszorosabb ellenőrzés ellenére is.

Gárdonyi László

Weiler Péter: Aczél és Kádár a gyerekszobámban beszélnek meg az ország ügyeit

Weiler Péter: Kádár reggelije Moszkvában a Népszabadság első számával (1956. 11. 02–03.)

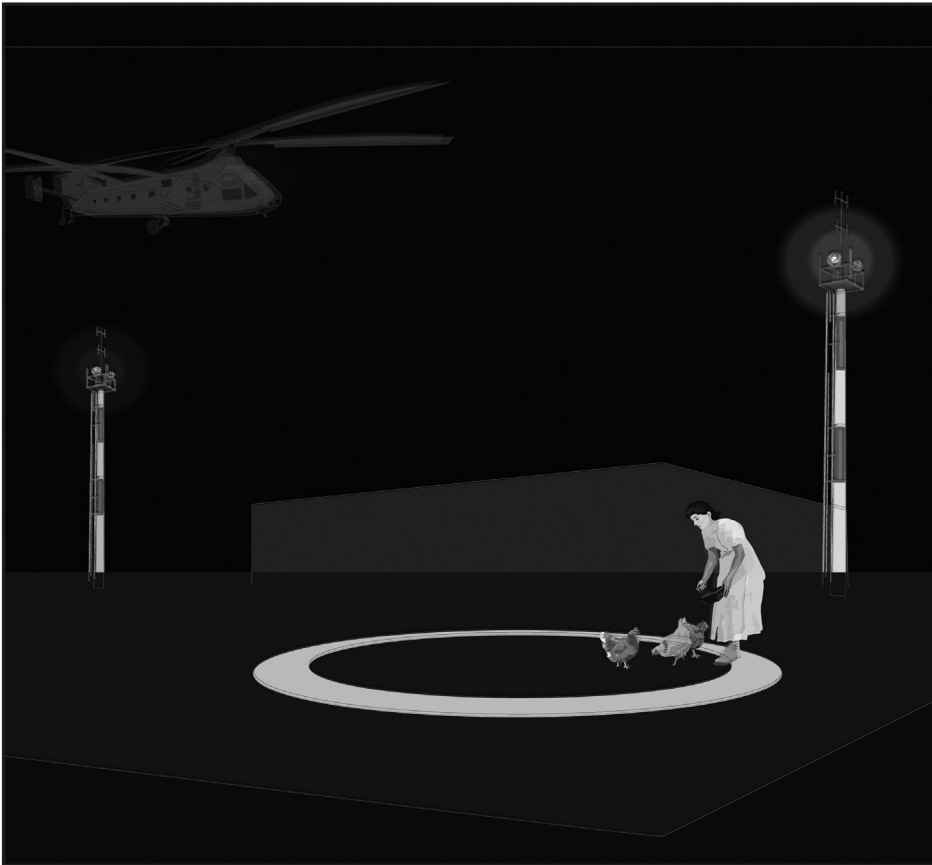
Weiler Péter: Kádár újra Budapesten, rossz cím: Szabadság tér (1956. 11. 07.)

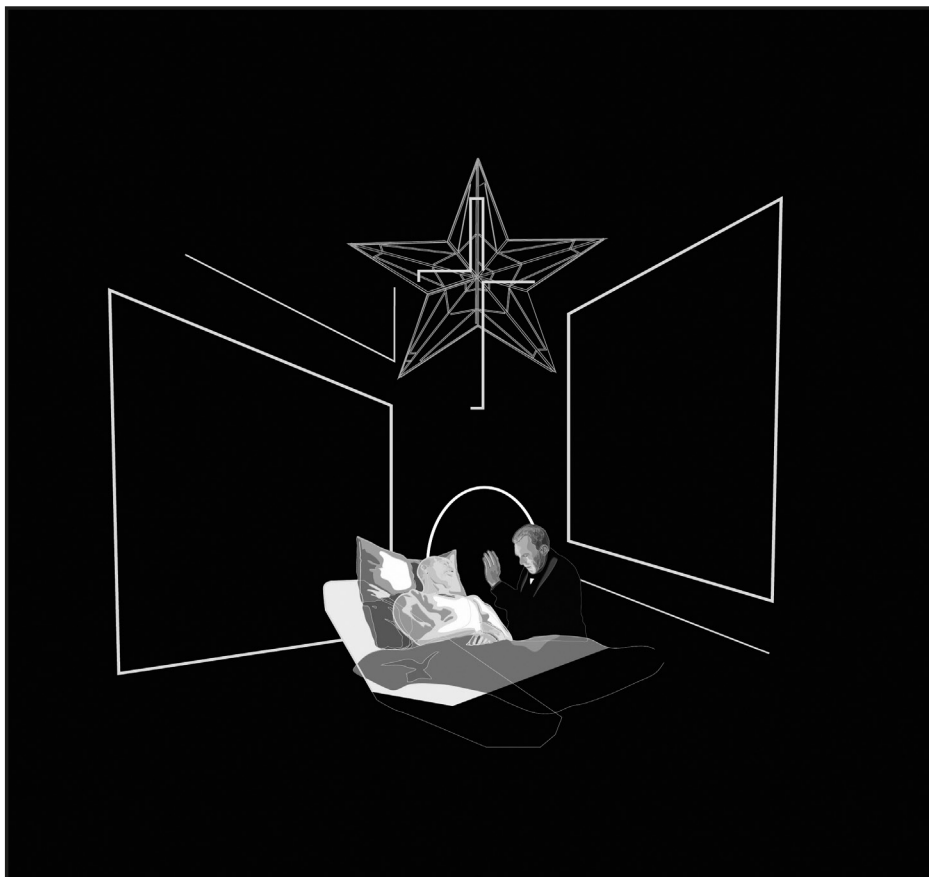
Weiler Péter: Turbulencia Moszkva felé (1956. 11. 01.)

Weiler Péter: Kossuth rádió Szolnok, ööö Budapest (1956. 11. 04.)

Weiler Péter: Kádár hazatér (1956. 11. 04.)

Weiler Péter: Kádár meggyón a halálos ágyán

Weiler Péter: Air Tours

Weiler Péter: Fonyód

Weiler Péter: Inzulin

Weiler Péter: Lehallgatás